

אוגוסט 2019

משולחנו

בית הפלמ"ח

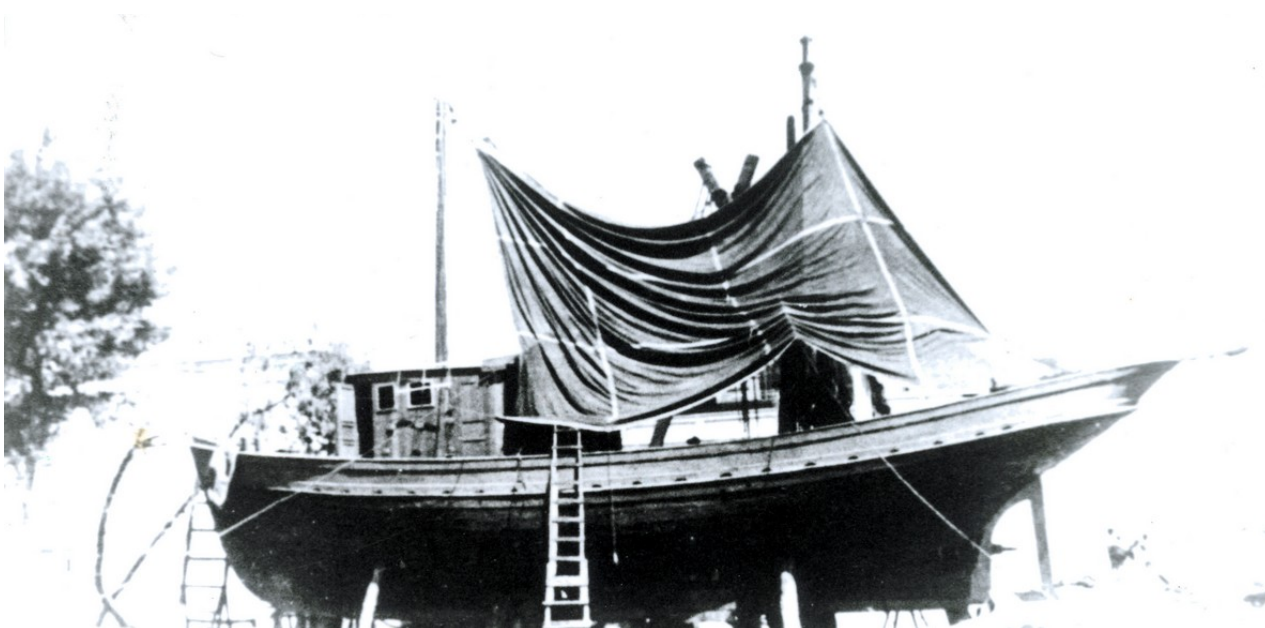
בחודש אוגוסט הגיעו למוזיאון 6,500 מבקרים ומבקרות!
כבכל קיץ, פקדו אותנו תיירים רבים, משפחות וחיילים. התכנסנו, לכבוד ט"ו באב, בשני ערבי שירה מפזמוני האהבה של חיים גורי וחיים חפר.
צוות ההדרכה עסק בהכנות קדחתניות לשנת הלימודים שבפתח ובפרדה כפולה ומרגשת.
את "משולחנו" החודש בחרנו להקדיש למתנדבי הבית. קבלו טעימה קטנה מפועלם הרב!

הנה מקבץ מאירועי החודש:

תמונת

החודש:

החודש לפני 74 שנים, בשנת 1945 הגיעה "ספינונת" המעפילים "דלין" לשדות ים. סיפורים מהספינה בהמשך הגליון.

בתמונה: עליזה גורי ועמוס חורב. צילום: יעקב שנקמן

"פעמיים חיים"

החודש, כחלק מסדרת ערבי המשוררים בבית הפלמ"ח ולכבוד ט"ו באב, התקיימו שני ערבי זמר, שירי פלמ"ח ואהבה לשני משוררים אהובים, חברי פלמ"ח וחתני פרס ישראל, הלא הם חיים חפר וחיים גורי. את הערבים ארגנה אורנה ענבר, מתנדבת ב"אוצר תמונות הפלמ"ח", יורם רותם הנחה, דודו זכאי שר והחזיר את הקהל הרב לימים אחרים, לאהבה וגם למלחמה. יצאנו נרגשים במיוחד!

ערבי "פעמיים חיים" הם חלק מסדרת ערבי המשוררים- בקרוב נפגש שוב לערב: "פעם גם האגרוף היה כף יד פתוחה ואצבעות"- חייו ושירתו של יהודה עמיחי.

בתמונה: מימי חפר. צילום: יעקב שנקמן

הנה הן משוחררות!

שיר ואביב הגיעו למוזיאון לפני שנתיים כחלק מגיוסן למסלול הנח"ל, לאחר שנת שירות בתנועת "המחנות העולים". החודש הן השתחררו מצה"ל ולנו רק נותר לאחל לשיר טיול מהנה בחו"ל ולאביב הצלחה בשנת הלימודים האקדמית הראשונה שלה. נתגעגע!

טעימה מפועלים של מתנדבי הארכיון

בארכיון הפלמ"ח, בניצוחו של ד"ר אלדד חרובי, מתנדבים תריסר חברים וחברות השוקדים על איסוף החומר, הקלדתו, רישומו וקטלוגו. אין ספק שזה אחד המפעלים החשובים בבית הפלמ"ח. במהלך כתיבת הגליון, עצרנו שלושה מהם לרגע כדי לספר לנו מעט מן הנעשה על שולחנם. לפניכם המתנדבים המגיעים מדי יום רביעי:

חבצלת רון

חבצלת מתנדבת בבית הפלמ"ח זה 8 שנים. את הקריאה היא קיבלה מאלדד בטלפון לאחר פטירתו של בעלה, חבר הפלמ"ח, אברהם רון. מאז היא מגיעה להתנדב בקביעות בכל שבוע. חבצלת מקלידה יומנים שנכתבו בזמן המלחמה, ובימים אלו היא עוסקת בכיבוש הכפר הערבי בית דג'אן. בזמן המלחמה היא הייתה נערה צעירה ששמעה ברדיו על המתרחש. עכשיו, בחלוף הזמן, חבצלת אומרת שכאשר היא מקלידה למחשב את קטעי היומנים ומתעמקת בסיפורים בעיניים בוגרות, הדברים נראים אחרת ומקבלים משמעות נוספת.

אבישי ליוביץ'

אבישי מתנדב ב"בית הפלמ"ח" זה שש שנים וחצי. הוא הגיע דרך "התנועה העממית להתנדבות – שירות לאומי למבוגר". מתוך כ-90 האפשרויות שהוצגו לו בחר אבישי להתנדב ב"ארכיון בית הפלמ"ח", ומאז הוא מגיע לכאן בקביעות כל שבוע.

במהלך השנים עסק אבישי בגיבוי של כ-1,000 סרטים שהיוו חומר גלם לסרטי "אוהלי פלמ"ח" ובהמשך עבר לעסוק בגיבוי ורישום תמונות. כיום הוא עוסק בתיעוד התיקים האישיים של חברי הפלמ"ח אשר מגיעים אלינו למשמורת. באחד ממפעליו עסק באיחוד קובצי המכתבים של הסופר אוריאל אופק שהוקלדו בהשגחתה של פנינה ירוחמי לקובץ אחד מרגש. שליטתו ביידיש אפשרה לו לתרגם מכתב שכתב אוריאל לסבתו כדי שגם אנחנו נוכל לקרואו.

לפני שנתיים נסע לסלובקיה עם חומר על הצנחנים חביבה רייך ורפי רייס. בסלובקיה, שם מוכרת חביבה כגיבורה לאומית, ביקר במוזיאון המרד בבאנסקה ביסטריצה, ובשובו שלח למשפחתו של רפי רייס הרצאה מתוך ספר ההרצאות בכנס שנערך במוזיאון.

נעמי עמית

נעמי מתנדבת ב"בית הפלמ"ח" מזה 4 שנים. הגיעה אלינו דרך המתנדב אבישי.

בעבר הייתה חברת קיבוץ עין גדי ולימדה שם, לאחר מכן עבדה 12 שנים ברשות העתיקות ועסקה שם בחינוך, בהדרכה ובארכיאולוגיה.

כשהגיעה לבית הפלמ"ח עסקה בעיזבונות של אנשי פלמ"ח, ברישום ותיעוד, ודרכה עברו, ועדיין עוברים מסמכים ורישומים רבים.

אחד הסיפורים שעסקה בהם לאחרונה מרגש במיוחד: מי שהייתה בת זוגו של עזריה מרימצי'ק ז"ל שנפל במעלה החמישה יצרה קשר והביאה מכתבים ששמרה באדיקות במשך 70 שנה! הם נפרדו ערב יציאתו לקרב שבמהלכו נהרג. נראה שיש אנשים שאינם שוכחים... התרגשנו מאוד.

קול קורא לפלמחניקים ובני המשפחות!

שלום וברכה,

בית הפלמ"ח: העמותה, המוזיאון והארכיון-

פונים אליכם במטרה לסייע בידינו למצוא את 'אוצרות הפלמ"ח' המצויים בבתים, במחסנים, בעליות הגג של משפחות חברות וחברי הפלמ"ח.

אם יש ברשותכם מסמכים, מכתבים, תמונות, סרטים, חפצים- הקשורים לפעילות של אנשי הפלמ"ח לדורותיהם, אנא מסרו לנו או העבירו העתק.

הקריאה מיועדת לכל חברי הפלמ"ח ובני המשפחות החיים בארץ וגם מחוץ לגבולות מדינת ישראל.

אנו מעריכים שעתה זה הזמן הנכון (וכמעט האחרון) לאסוף ולאצור את המורשת למען הדורות הבאים.

נשמח לתגובותיכם.

בברכה, ד"ר אלדד חרובי

מנהל ארכיון בית הפלמ"ח

050-6298734 Harouvi.eldad@gmail.com

"דלין" הייתה הספינה הראשונה שהביאה בתום מלחמת העולם השנייה מעפילים לארץ. הספינה יצאה ב-21.8.1945 ממונופולי שבאיטליה, כשעל סיפונה 37 מעפילים. לאחר שמונה ימי שיט הגיעה ספינת הדיג העשויה עץ לחוף קיסריה, ואנשי הפלי"ם הורידו את המעפילים לחוף בסירות אימונים.

הנה קטע מדבריו של מפקד הספינה- ישראל חרקובסקי- חורב:

"...וכאשר הכול היה מוכן ומורכב, והספינה הושקה ברוב טקס, הגיעה באחד הערבים שיירה של משאיות צבאיות ובה 37 מעפילים ניצולי שואה, וגם דלק ומזון. שמעתי את אחד המעפילים אומר לחברו באידיש: 'קליפת האגוז הזו בטח תביא אותנו לאונייה'..."

...רצינו לצאת מיד לדרך, לפני ש'יעלו עלינו'. לכן לא ערכנו הפלגת ניסיון, ולא בדקנו כל מה שצריך. היו איתנו מכונאי ושלושה אנשי סיפון איטלקים שנשכרו בידי שמריה ואנריקו. העלינו לספינה את המעפילים ואת האספקה, ואז ניסינו – לראשונה – להתניע את המנוע בעזרת בקבוקי לחץ אוויר. כבר אז אזל כל האוויר מן הבקבוקים והמנוע עודנו דומם. למזלנו עגנה לידנו ספינה של בעל המספנה, ובעזרת בקבוקי האוויר שלה הצלחנו לבסוף להתניע את המנוע שלנו. ואז הודיע המכונאי האיטלקי בפסקנות: אי אפשר להפליג עדיין – יש לחכות שעתיים עד שיתמלאו בקבוקי האוויר! ואנחנו עם כל הכבודה מוכרחים למהר ולהסתלק. עליתי לתא ההגה, שם הייתה מיטתי. חזרתי לחדר המנוע עם אקדח ו'הסברתי' למכונאי שצריך לצאת מיד. לא היה צורך בשכנוע רב, ויצאנו לדרך. מחוץ למים הטריטוריאליים עצרנו את הספינה ומילאנו אוויר."

בתמונה: הכשרת "המכבי הצעיר" על מדרגות המגדל בשפיים. אלכסנדר - השני מלמטה

דליה כספי ובעלה מריק מתבוננים בתמונות של אביה של דליה, אלכסנדר טופלר ז"ל, אשר שירת בפלוגה ה' של הגדוד השני בחטיבת הנגב. אלכסנדר השתתף בהגנה על היישובים הבודדים, באבטחה ובליווי השיירות לירושלים, בסירות על קו המים, בפעולות ופשיטות נגד הצבא המצרי, בכיבוש באר שבע ובפעילויות מגוונות אחרות וחבריו מספרים עליו שהיה לוחם נועז.

הפלמ"חניק שלום קיסר עם הנכד יונתן – היום מ"פ בתותחנים – ופקודיו בחדר הנופלים. שלום סיפר על בן דודתו משה אדמוני ז"ל שנפל בקרב על הקסטל. שלום השתתף בפעולה בביר עסלוג' ובה נפצע. הוא תיאר לחיילים את מהלך הקרב וההתמודדות עם המצרים. שמחנו שיונתן בחר לשתף את פקודיו בקשר האישי שלו לפלמ"ח. אין כמו דוגמה אישית!

ביקור משפחתי ב"אוצר התמונות"

החודש, ביקרה משפחתו של חבר הפלמ"ח ציון מנחם (נחמה) ז"ל באוצר התמונות. לאחר הדרכה וסיור במוזיאון הגיעה נכדתו של נחמה ובני משפחתה למצוא את תמונותיו באלבום המסתערים. המשפחה התרגשה וחשה גאווה על השתתפותו של סבא נחמה בפעולות.

דבר המשורר

באווירת ערבי המשוררים וט"ו באב, בחרנו להביא את אחד משיריו של אוריאל אופק, חבר חטיבת הראל, אשר לאחר נפילת גוש עציון ב-13 במאי 1948 הלך עם חבריו לשבי בעבר הירדן. עוד לפני מלחמת העצמאות החל לפרסם את שיריו, סיפוריו ומחזותיו.

במכתב שכתב מקיבוץ נען להוריו באוגוסט 1944, כתב כך:

"...בערבים אנו מבליים כרגיל: לפעמים מתאספים באחד הערבים כדי לשיר, לשתות קפה ו'לעשות שמח'. כמוכן שאני ממשיך בחיים 'הרוחניים' שלי: מתעניין בחדשות מהעולם והארץ וקובע פוליטיקה והשקפה משלי על המצב. רדיו אינני שומע, אך אני משתתף לפעמים בשיחות עם 'הפוליטיקאים' המקומיים... אני מצרף שיר שכתבתי. בו המשפט עליו. תוציאו אתם למי הוא מוקדש. עוד מוקדם לספר:

שיבולי הזהב בשדה את זהב-שערך לי הזכירו,
ברינת-ציפורים ממרום צליל-קולך הרונן לי נשמע:
ובעלות החמה למרומים וקרניה יקדם אז הגבירו –
זיו-דמותך ריחפה לנגדי ולרחף קה חפצתי עמה...

בצל אהל רחב-יריעות בשוכבי במנוחת צהריים,
ועיניי שלוחות למרחק, לאופק ההרים התכול –
מה נכספתי להיות על ידך, מה חפצתי לרוץ אז אלייך,
בכפך הקטנה לאחוז, ויחד לצעוד במשעול.

ובלילה בנום היקום, ברקיע ישוט לו הסהר,
כוכבים עליזים במרום יערכו את משחק האורות –
מסביב לחדרך אז טייל אוהבך האומלל, זה הנער,
לחלון האפל יסתכל וברכה על שפתיו הקרות...
נען, כ"ב באב תש"ד."